

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca
Stoji za
celo leto 3 glj. —
pol leta 1 „ 40
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tiskal natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
smisla in reklamnaja
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprite rekla-
macije so
poštuno proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nepravilna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osem poslani knjigi
se ne vračajo.

Razložek med posamnim in skupnim poukom gledé na sredstva in smoter.

Spisal V. Korun.

(Dalje.)

III.

Pri posamnem pouku se peča učitelj izključno s pojedincem; on mu torej žrtvuje vso svojo delavnost. Nedvomno je to prednost posamnega pouka; vendar pa ni tolika, kakor se nam na prvi pogled vidi.

Naegelsbach¹⁾ pravi: „Pozablja se največa nesreča privatnega pouka, da se v jednomer le posameznik poučuje celi dolgi dan. Kdo more biti vedno produktiven ali vedno receptiven? Ubogi deček mora prenašati slabo voljo učiteljevo vedno sam, in če ni nikakoršnega vspela, kakor navadno, postopa učitelj še strože, in učenec postaja vedno bolj zbehan“. Pri posamnem pouku je premalo menjave, in vsled jednodielnosti mora opesati gorečnost učiteljeva in učenčeva. Nadalje ne dostaja tu one gonilne moči, katero daja medsebojno tekmovanje in zgledi. Sicer bodi vedno učitelj učencem v zgled po svojem temeljitem znanji in značajnem ravnanji. Vendar na dečka vplivajo zgledi dobrih součencev bolj, ker so le-ti njegovemu duševnemu obzorju bliže in se mu zaradi tega kažejo prej dosežni. Tudi obdelovanje učnega gradiva ne more biti vedno vsestranska, ker je odvisno od jednega samega učitelja in uravnana za jedno samo osebo. Slednjič je pri posamnem pouku težko presoditi gojenčevo znanje, ker ni nikakoršne poprečne mere, po kateri bi se moglo meriti objektivno. Učiteljevo znanje se smatra za znanje učenčeva, in večkrat se nam vidi prava razumnost in zmožnost, kar je pa vendar le duhomorna dresura.

Omeniti tudi moramo, da učitelj pri posamnem pouku potratí po nepotrebnem veliko časa in moči, ker je z jedne strani vedno nadzorovanje učencu ne le odveč, ampak ga celo moti, z druge strani pa se večina znanostij v tistem času in na jednak način več učencem razlagati zamore. To je opazil že tudi Kvintilijan, ki pravi: „Pišočemu, učočemu se, premišljujočemu ne pomaga učitelj, in tiste, ki se z jedno teh rečij bavijo, ovira vsako motenje. Tudi ne potrebuje vsako čitanje koga, ki bi naprej bral in razlagal. Kajti kedaj bi bilo mogoče seznaniti se s tolikimi pisatelji? Kratek je torej čas, v katerem bi se moglo delo na celi dan razdeliti. Tako zna tudi to več dni trajati, kar je treba v jednem podavati. Pa večina stvarij je taka, da se s taistim glasom ob jednem vse razlagajo. Molčim o razdelitvah in retorskih deklamacijah, pri katerih, kakoršen

¹⁾ „Gymnasialpaedagogik“ str. 16.

koli naglas se porabi, vsak poslušalec celi vtis dobi. Kajti oni glas učiteljev ne zadošča manj več ljudem kakor obed, ampak daja kakor solnce vsem jednako veliko luči in toplote“.

V šoli se peča učitelj v tistem času z več učenci; on deli torej svojo delavnost. Vendar ne smemo misliti, da dobi vsak posameznik toliko manj od nje, kolikor večje je število učencev; temuč škoda, ki nastane vsled deljene delavnosti, postane še le tedaj čutna, če je razred prenapolnjen. Seveda se je učitelju pri šolskem pouku težko izogibati, da bi se ne pečal od časa do časa izključno ali večinoma z jednim ali drugim, kar potem lahko povzroči nepazljivost in nemir pri drugih.

Na drugi strani pa ima skupni pouk na razpolago zelo izdatna sredstva, katerih posamni pouk pogrēša. Tako sredstvo je zgled. Že zgoraj smo omenili, da ima zgled součencev večo moč ko zgled učiteljev. To nam potrjuje tudi Kvintilijan: „Pa kakor dela tekmovanje bolj gotov napredek v znanostih, tako je za začetnike in še mlade dečke posnemanje sošolcev prijetnejše ko posnemanje učiteljev, prav zaradi tega, ker je lažje. Kajti začetniki si bodo komaj upali se povzdigniti k nadi, da dosežejo zgovornost, ki se jim zdi dovršena. Najbližjih stvari se bodo poprijeli, kakor trte okoli dreves ovite s tem do vrha priplezajo, da se prijemajo najprej nižjih vej“. Zgled dobrih součencev vpliva tudi na slabiče in lenuhe; kajpada se ne zgodi tudi redko, da srednji učenci rajši primerjajo na vzdolaj ko na vzgoraj.

Nadaljno mogočno pospešilo učenih vspehov v šoli je medsebojno tekmovanje; to je prizadevanje, se med več součenci po marljivosti in znanji odlikovati. Vendar je treba to, recimo čisto tekmovanje, ki se naslanja na častičutje (Ehrgefühl) in sramožljivost, dobro ločiti od onega, katero izhaja iz častilakomnosti; kajti v šoli se sme negovati le čisto tekmovanje in častičutje. Slišimo, kaj pravi o tem pedagog Schrader: ¹⁾ Častičutje učenčevu išče spoštovanje in zadovoljnost učiteljevo in sovrstnikov ter privede s spoštovanjem samega sebe tudi notranji mir; častilakomnost se pa bori za odlikovanje po učitelji, zahteva občudovanje sovrstnikov in povzroča notranji nemir. Častičutje se ujema s skromnostjo in ljubeznijo do bližnjika, častilakomnost pa vodi k naphu, in kakor se ta težko odloči za nezavistno priznavanje drugih, tako vzbuja tudi njim zavist in odpornost. Častičutje je torej npravstveno upravičen činitelj, prinaša npravstven sad in zasluži pridno negovanje učiteljevo; častilakomnost je mogočen, pa poguben navor, in učitelj ga ne sme le ne netiti, temveč ga mora ovirati in s primernim ravnanjem k častičutju dovajati in poravnavati. Častičutje je torej npravstveno dobro, častilakomnost pa npravstveno zlo, in se mora zato iz vzgoje odstraniti popolnoma“. Tekmovanje, ki se naslanja na častičutje, priganja k večji delavnosti in vstrajnosti. Počasnejše učence potegnejo za seboj nadarjeni, med tem ko tiste, ki se radi prena glijo, preudarljivi zadržujejo. Sploh nastane vsled tekmovanja v šoli živahnejše življenje katero ne pospešuje samo gorečnosti učencev, ampak tudi gorečnost učitelja.

Obdelovanje učnega gradiva je pri skupnem pouku bolj ali manj vsestransko, ker se je vsi učenci udeležujejo z vprašanji in odgovori, in česar bi učitelj lahko pozabil, na to ga opozori vprašanje tega ali onega učenca. Tudi popolni kak učence svojo nepopolno razumljenje po odgovorih součencev.

Ugodno za učni vspeh je v marsikaterem oziru tudi večje število učiteljev; kajti učenec se po več učiteljih bogateje in večstranski izobrazí in med mnogimi se nahaja z večo verjetnostjo jeden ali drugi, kateri mu bolj ugaja, in katerega vplivanju je bolj pristopen. „Nespametno je“, pravi Naegelsbach²⁾, „še od tako spretnega domačega

¹⁾ W. Schrader: „Erziehungs- und Unterrichtslehre für Gymnasien und Realschulen“, str. 130 sl.

²⁾ „Gymnasialpaedagogik, str. 16.“

učitelja zahtevati to, kar celi zavod zamore, na katerem je vendar v najslabšem slučaju nekaj dobrih učiteljev. Mikrokózem v jedni osebi je pač nemogoč; koristna je marveč menitev več zaporedoma nastopajočih učiteljev^a. Posebno omogoči na naših srednjih šolah vpeljani strokovni sostav, da se bodoči učitelj v svoji stroki vsestransko izobrazí. Seveda ima ta okolnost tudi svoje slabe strani, posebno kar se tiče vzgoje; kajti če poučuje učitelj le nekaj ur v jednom razredu, pozna učence le površno, vsled česar je vzdržavanje reda težje. Tudi je težje, ozirati se na individualnost vsakega posameznika. Na drugi strani trpi pa tudi jednotnost pouka, ker v tem slučaju ni tako lahko mogoče delati na to, da se razni predmeti med seboj pospešujejo. Da se tem neprilicnostim odpomore, je neobhodno potrebno, da vsi učitelji popolnoma soglasno delujejo, dom se pa šoli tesno pridruži.

IV.

Zelo važno, sicer neposredno ne, pač pa posredno učno sredstvo je šolski red, strahovanje ali disciplina. Ta ima namreč pred vsem za to skrbeti, da je med poukom mir, sploh da se učenci učitelju pokorijo, nadalje pa da se vsled pokorščine v šoli tudi na pravo življenje zunaj šole privadijo. Naloga šolskega reda je torej, da služi, v vedni zvezi s poukom, namenu šole same, potem pa da vodi učenca s pomočjo vseh vzgojevalnih vplivov, posebno z tistimi, ki jih dobiva doma, na pot nraavstvene svobode in ga tako dolgo čuva, da si ve in zna najti pravo pot sam. Iz tega se razvidi važnost šolskega reda; kajti v šoli, kjer je nemir in nered, je vsak učni vspeh nemogoč. Šola brez reda je, da govorimo s Komenskijem, mlin brez vode. In Herbart¹⁾ pravi: „Niti jedne ure ne moreš poučevati, ako si izpustil iz krepke, da si lahke roke povodec strahovanja“.

(Konec sledi.)

¹⁾ „Allgemeine Paedagogik,“ str. 15.

Oblikoslovje v ljudskeji šoli.

Pri pouku vsakega predmeta moramo se vprašati po njegovem namenu, po svrhi, po obsegu snovi in po metodi; iz tega si potem sestavimo načrt, po katerem vravnamo svoj pouk, in spoznamo učila, ki so potrebna za ta pouk.

Namen vsakega pouka je dvojen in sicer moramo učenca izobraziti za vsakdanje življenje in ga duševno (formalno) olikati.

Geometrično oblikoslovje je posebno prilično, da zadostuje obema tema zahtevama. Na jedno stran je skoraj vsakemu človeku geometrična znanost potrebna. Zidar n. pr. presoja, koliko tvoriva mu je potreba za zid, če je toliko dolg, toliko širok in toliko visok; sodar in klepar razvidita iz globokosti in presežnosti posode, koliko gre vanjo; posestnik preceňuje laglje stroške za nameravano rov ali za nameravan ribnik, če ve preračunati, kolika je njegova vsebina, vsak kmet čuti potrebo, da zmeri kolikost te njive, unega travnika itd. itd. — Na drugo stran pa vzbuja pouk iz oblikoslovja čut za oblike, vedri duh za sorazmerje in pravilnost, vadi človeka, da se na stvari ne ozira brezmiselno, površno; vpodabljanje zahteva natančnost, snažnost, red in vztrajnost, ponarejanje, sestavljanje oblik iz osnovnih izobrazuje domišljijo in občut za lepo.

Svrho, katero imamo doseči, sprevidimo iz danih uradnih ukazov. „Zmožnost, da otroci dobro razumevajo geometrične oblike, vežbanje, da z očmi merijo stvari, ter jih znajo vpodobiti in sicer na prostih predmetih vsakdanjega življenja“. (Svrha za risanje). „Poznavanje najvažnejših geometričnih teles in njih mej; zmožnost zmeriti in zračunati si v vsakdanjem življenji ploskve in telesa“. (Svrha za geometrično oblikoslovje).

Po tej svrhi ravna se tudi obseg, katerega bomo najboljše razvideli iz pridjanega načrta.

Metodo nam narekuje ta predmet in zmožnost učencev. Najbolje zasledujemo pravo pot za pouk, ako si ogledamo predmet, kako se je začel, kako se je razvijal, in kako je došel do sedanje stopnje. „Zgodovina predmeta je njegova metoda“.

Priroda daje vsakej svoji stvari posebno obliko, človek pa ogleduje te oblike, skuša jih ponarejati in vpodabljati. Družbinske razmere primorale so ga, da je jel zemljo mejiti in meriti ter si je nabral na tak način kopo oblik, med katerimi ni bilo videti od začetka nobedne zveze; njegov razum pa jih je jel primerjati, po sorodnosti vrejevati, in spoznal je one osnovne prostorne stvorce, iz katerih so vsi drugi sestavljeni. Spoznal je, da so ti osnovni prostorni stvori „točka, črta, ploskev, telo“, sestavljal je iz črt kote, trikotnike, štirikotnike itd., razvidel je, da so telesa ali robasta ali okrogla, in v svojem pohlepu po pravilnosti došel je do geometričnih teles, kakoršna je vporabljal posebno pri svojih stavbah.

Na podlagi opazovanja, primerjanja in merjenja spoznal je, kako odvisé lastnosti prostornih stvorov druga od druge. N. pr. s polaganjem kvadrata na pravokotnik spoznal je, kako je odvisna pravokotnikova vsebina od njegove dolžosti in širókosti, z načrtovanjem pravokotnega trikotnika, v katerim meri jedna kateta 3, druga kateta 4 in hipotenuza 5 dolžostnih jednot, spoznal je v kaki zvezi stoji kolikost hipotenuze z kolikostjo katet. Tako se je vspel do izrekov.

Samo opazovanje prostornih stvorov mu pa ni zadostilo, razum je zahteval logično strogih dokazov za spoznane izreke, gual ga je do spoznanja novih izrekov na podlagi logičnih sklepov — in tako je postala geometrija kot znanost.

Iz povedanega spoznamo že razne stopnje za pouk iz oblikoslovje, namreč:

1. Opazovanje teles z ozirom na obliko in odločevanje (odmišljanje, abstrakcija) oblik od drugih telesnih lastnostij kakor n. pr. neodvisnost oblike od snovi, barve itd.;
2. ločenje osnovnih prostornih stvorov;
3. sestavljanje osnovnih prostornih stvorov, kar nas privede do likov, do robastih in okroglih geometričnih teles;
4. iskanje lastnostij posameznih prostornih stvorov;
5. spoznavanje izrekov po nazorni poti s primerjanjem in merjenjem;
6. logično vrejevanje in dokazovanje izrekov. Se ve, da segajo te stopnje več ali manj druga v drugo; kako se je to godilo, je nemogoče spoznati, pa za naš namen tega tudi vedeti ni treba.

Metodo pa določujejo tudi zmožnosti učencev. Ti so nezreli; odločevanje prostornih stvorov iz teles, primerjanje in presojanje lastnostij teh stvorov je njim težavneje, ko za zrelega človeka. Ker pa je učitelju tvarina, kakoršno ima podajati učencem, že znana — njemu je ni treba šele iskati, kakor človeku od začetka —, mu jo je le treba tako urediti, kakor je zmožnosti učencev primerno. Z ozirom na to hodijo sedanji pedagogi dvojno pot.

Jedni začno s kocko, seznanijo na njej učenca s pojmi „telo, ploskev, črta in točka“, govore potem o črtah, o kotih, o trikotnikih itd., torej o prostornih stvorih, ki leže v ravnini, potem pa še le preidejo na pouk o telesih: drugi pa zbirajo vso tvarino okolo posebno izbranih geometričnih teles, opazujejo n. pr. na kocki razteznosti telesa, ploskev in nje razteznosti, štejejo ploskve in robe, opazujejo lego vsake posamezne ploskve, vsakega posameznega roba, medsebojno lego ploskev (robov), prave kote, kvadrat itd., primerjajo telesa z ozirom na njih oblike med seboj, govore, ko so n. pr. na kocki, tri- in šesterostrani prizmi opazovali prave, ostre in tope kote, o kotih sploh itd., itd.,

nazadnje pa ponavljajo vso tako rekoč raztreseno tvarino v onem redu, v kakoršnem poučuje prva vrsta pedagogov.

Prva realno sintetična pot ugaja tem boljše, ker postopa po principu „od jednostavnega do sestavljenega“, druga, realno analitična pot pa ugaja zaradi tega, ker učencu kažemo oblike na telesih, na katerih jih je že sam večkrat opazoval, ter ga poučujemo na podlagi sprejetih predstav in po principu „začni pouk z nazorom“.

Kakšna pot bi bila vendar najboljša? Pri natančnejem opazovanju otroka spoznamo, da odločitev (odmišljanje) pojmov zahteva časa, ne jedne, dveh, treh ur, ampak več mesecev, da več let. Ravno odmišljanje prostornih stvarov od drugih lastnostij teles ni tako lahko, kakor se dozdeva komu na prvi mah; učencu ne morem reči „misli samo na obliko“, ampak z drugimi sredstvi ga moram prisiliti, da obrača svojo pozornost le na njo. Kako pa čem to doseči? Po ukoslovnem izreku „poučuj psihologično“ ne smemo pozabiti, da si je učenec že od malih nog nabral zaklad raznih oblik seveda v zvezi z drugimi lastnostmi teles; reka se vije skoz dolino (sloka črta), okrogla žoga služi mu v igračo, na visokem stolpu cerkve opazuje prizmo in piramido itd. Te predstave so vendar nejasne in marsikatera oblika je preestavljena, treba jo je tako rekoč razstaviti in opet sestaviti, da se učencu pokaže jasneje, kar se najbolje zgodi s pomočjo geometričnih teles. Ta telesa imajo za oblikoslovje isti pomen, kakor poskus za pouk iz prirodoslovja za spoznavanje prirodnih zakonov. Ako torej otroke opozarjamo na oblike v prirodi, in te primerjamo z geometričnimi telesi, katere učencu polagoma pred oči postavljamo, potem dosežemo s časom to, kar nam učenčeva nezrelost narekuje kot pripravljalno stopnjo za pouk iz oblikoslovja, da oblika zmerom bolj za se prihaja na dan, med tem ko druge lastnosti teles otemnevajo, da torej zamore on vso svojo pozornost obračati na obliko sploh.

To pa zopet le dosežemo, ako ogledujemo z učenci raznooblična telesa večkrat in recimo naravnost več let, preden začnemo redno poučevati oblikoslovje. Taka prilžnost se nam ponuja že v 1. šolskem letu, ako pri računstvu damo učencem šteti ploskve, robe, ogle raznih teles, robe in ogle posameznih ploskev, ako pri nazornem pouku imenujemo ploskve, robe po njihovi legi na telesu (n. pr. sprednja ploskev), ako primerjamo in merimo dolgoti robov. Takisto se ogledujejo telesa v drugem, tretjem in četrtem šolskem letu, rišejo se liki, kateri se opazujejo na telesih itd., česar pa natančneje ne navajam, ker je razvito podrobneje v pridjanem načrtu.

Do 5. šolskega leta, kjer se začne redno poučevanje oblikoslovja, so se pa učencu vtisnile oblike tako, da njegova pozornost ni samo le na nje obrnjena, ampak da stojé prvotni in priprosti sestavljeni prvotni stvori že jasno pred njegovimi duševnimi očmi. In zdaj stojimo na gotovih tleh, katera smo si mimogredé brez posebnega truda pridobili, in ali bi bilo torej še dobro vso tvarino nabirati okolo posebno izbranih teles brez vse zveze, kakoršna zveza se pa sama ponuja s sestavljanjem priprostih oblik? Otrokov duh naj se giblje prosto, zato začnimo s črto in prehajajmo od črt do kotov, od kotov do trikotov itd.; ogledujemo pa z učencem te oblike vselej najprej na geometričnih in drugih telesih, preden o njih natančneje govorimo. Ako n. pr. govorim o kotih, ogledal si jih bom najprej na kocki, na prizmah, na piramidi; ako govorim o trikotih, opazoval jih bom najprej na tristrani prizmi, na piramidi itd.

V zvezi z opazovanjem oblik je njih vpodabljanje in ponarejanje. Ako učenec riše, kar je gledal, ako predmet celó ponaredi iz lepenke, ila ali lesa, dobé oblike šele pravo življenje. N. pr. napravi si iz palčice, katere položiš na klop, oster kot, pravi kot itd.; izreži si iz lepenke trikot, razreži vzporednik skoz diagonalo na dva trikotnika; naredi si iz ila kroglo, kocko, itd.

Iz povedanega si pridobimo za pouk iz oblikoslovja v ljudskeji šoli naslednji glavni stopnji:

1. Pripravljalna stopnja, na kateri se učenci pri računstvu, pri nazornem nauku, pri risanju itd. seznanjajo z oblikami na prirodnih in geometričnih telesih, vadijo v odmišljanji in v sestavljanji osnovnih prostornih tvorov. — V 1., 2., 3. in 4. šolskem letu.

2. Reden pouk iz oblikoslovja, pri katerem se postopa od priprostega do sestavljenega na podlagi opazovanja teles, in se spoznavajo lastnosti likov in izreki po nazorni poti z merjenjem in primerjanjem. — Risanje, ponarejanje oblik mora pa pouk celi čas, kolikor mogoče, podpirati in oživljati.

Stopnja, na kateri se urejeni izreki strogo logično dokazujejo, za ljudsko šolo ni.

Načrt za štirirazredno ljudsko šolo.

Prvi razred (1. šolsko leto).

Opomnja. V tem šolskem letu opazujejo otroci naslednja telesa: kočko, prizmo (paralelepiped in tristrano prizmo), piramido (pokončno šesterostrano), valjar (pokončni), stožec (pokončni), kroglja. — Natančnejih imen, kakoršna tu v oklepih stojé, v tem letu ni treba rabiti; imena „kočka, prizma, valjar itd.“ rabijo se mimogredé in se ne razlagajo.

1. Štejejo se pri računstvu ploskve, robi in ogli, a) table, šolske sobe, omare, mize, šip, podob na steni itd. b) kočke, prizme, piramide — valjarja, stožca, kroglje. — Kroglja nima roba.

2. Imenujejo se pri nazornem pouku ploskve po njihovi legi na telesu. N. pr. a) spreduja, zaduja, desna, leva, zgornja, spodnja stena (strop, tla) sobe, ploskev table, peči, mize itd. b) ploskev kočke, paralelepipeda; na piramidi ni zgornje ploskve, vendar pa tudi spreduja, desna, spreduja leva, zaduja desna, zaduja leva ploskev; na cilindru zgornja, spodnja ploskev in ploskev na okolo; na stožci spodnja ploskev in ploskev na okolo; pri krogli samo ploskev na okolo.

3. Imenujejo se pri nazornem pouku robi po legi na telesu. N. pr. zgornji spreduji, zgornji zadni rob itd. a) table, mize, sobe itd. b) kočke, paralelepipeda; piramida nima zgornjih robov; cilinder ima spodnji in zgornji rob na okolo itd.

4. Imenujejo se ogli po legi na telesu, n. pr. zgornji, spreduji, desni ogel itd. a) table, mize itd. b) kočke, paralelepipeda itd.

5. Štejejo se pri računstvu robi in ogli posameznih ploskev. N. pr. robi in ogli zgornje, spodnje ploskve itd. a) table, mize, peči itd. b) kočke, paralelepipeda, piramide; ploskev (spodnja, zgornja) cilindrova ima jeden sam rob; spodnja ploskev stožčeva ima jeden sam rob; krogljina ploskev nima roba. (Dalje sledi.) Prof. L. Lavtar.

Pedagogiški razgled.

Šolska telovadba v Švedski.

O gojitvi telovadbe v šolah po Švedskem nam poroča poljska tovarišica Helena Kučalska tako-le:

„Če hočeš poznati pesnika, moraš poznati njegovo domovino“, pravi Goethe. — Hodeč za tem nasvetom, da bi spoznala telovadbo švedsko, o kateri sem že dokaj slišala in čitala, prišla sem v Stockkolm. In to, kar sem pričakovala, ni me goljufalo;

nasprotno, pred menoj se je odprlo novo obzorje, o katerem poprej nisem imela pojma.

Telovadba v Švedski je nauk, katerega si prisvoje z parletnim temeljitim poslom in čije razvoji pospešuje država z izdatnimi prispevki. Pa tudi prebivalstvo za ta nauk nikakor ni malomarno. Dà, še kaj ponosni so na to svojo znanje in večkrat naletiš na ženske, katere so zamenile diplomo pravega

dijaka na vseučilišči z diplomo-Osrednjega zavoda kot izvežbane telovadnice.

Motil pa bi se, ko bi mislil, da obstoji telovadsko znanje samo na poznanji nekoga števila pregibov in njih vpliva na fizični ustroj; poleg praktičnih vaj razkladajo tú učencem in učenkam zavoda dokaj temeljito: anatomijo, fiziologijo, pedagogiko, tikajočo se telovadbe, zdravniško telovadbo in ranocelstvo. Izučen telovadec ali telovadka more lahko čez dve leti pouka (moški čez tri leta, ker imajo še telovadbo vojaško in pouk o orožji) učiti pedagogično telovadbo, zdraviti telovadca in prikladati obvezke.

Na drugem mestu hočem opisati ognjišče švedske telovadbe, t. j. osrednji zavod in telovadbo samo v zdravilstvu, kjer odstranjuje marsikatero zlo. Sedaj hočem spregovoriti le o šolske telovadbi. V učnem načrtu vsake šole, ne izključivši učiteljskih pripravnic, pride telovadba vsak dan za pol ure na vrsto. Na vrsto pa pride vsikdar med poukom, ter služi tako nekako za zabavo in počitek.

Skoro pri vsakej šoli najdeš dvorano, prirejeno nalašč za telovadbo, kjer pa take ni, odbere se najprostornejša sobana, ali pa gredo učenci v dvorano druge šole, katero si najmejo za dotično uro. Osrednji zavod prepušča v nekaterih urah svojo dvorano brezplačno šolam v porabo in njegovi gojenci telovadijo pod nadzorom učiteljev. Švedski telovadci so nenavadno izvežbani v orodji, kakoršno imajo za to; kadar pa tega ni pri roki, pa ga za silo nadomeščajo s čim si bodi drugim. V šoli je telovadba še le 10 let zapovedan predmet in vspeli v tem predmetu so že sedaj najboljši. Kapitan Silow, ki je vnet prijatelj telovadbe za ženske, mi je pripovedoval, da je našel, ko je prevzel vodstvo telovadbe v ženske šoli, vsa dekleta višjih razredov anemična in pritoževala se, da jih boli glava. Sedaj pa vse, katere uči od 3. razreda naprej, dovrše višje razrede popolnoma zdrave in dobro izgledajoč, kakor takrat ko so vstopile v šolo. Zginili so glavobol, bitje sreča in blečica; pokazal mi je celo dve slabotni deklici, kateri sta že bolehal na vzbočenji lopatek, ki sta pa sedaj izgledali jako zdravo ter nista v ničemur zaostajali za svojimi tovarišicami.

Ker se smatra pouk kapitana Silowa, ki je tudi jeden izmed glavnih učiteljev v zavodu, za vzornega, vam ga tú opišem.

Pouk se je vršil v „Ateneum“, kjer je kapitan Silow sezidal in priredil telovadsko

dvorano, ki služi vsem drugim dvoranam za vzor. Dolga je le 45 laktov, široka pa 15. Okolo 100 učenk se lahko svobodno kreta v njej.

Orodja ni mnogo in razun vrvi je popolnoma drugačno od onega, ki se rabi pri nas.

Ura bije 11, v dvorano priteče roj deklet, 64 po številu. Niso pa bila navzoča vsa dekleta, ker nekaterim zdravje ni dopuščalo telovaditi, druge pa so stekle med poukom domú, ker oddih traja poldrugo uro. Pa še jih je lepa kopica; disciplina med otroci in mladino pa je tolika in povelje pri telovadbi takó energično, popolnoma vojaško, da ne more biti nobednega nereda, nebedne zmešnjave. Učiteljica ali učitelj je kakor poveljnik, ki daje kratke pa različne ukaze. Po ukazu se deklice postavijo v vrste; ogledujem dekleta in pričala sem se, da je kapitan Silow govoril resnico. Večina deklet se odznaša s svežim, rudečim licem, izražajočim veselje in življenje. Jedna iz posebnih prednostih švedske telovadbe je ta, da se telovadci imajo neprestanó na pozoru in v svežosti, ker se vse vaje vrše tam skupno, torej jedini počitek obstoji le v pobešenji rok in v spremembi pozicije nog. Pri tem ne smemo pozabiti, da telovadba traja samo pol ure. Vsa dekleta so oblečene v dolge temne nogavice, v spodnjice segajoče do kolca, v jopiče različne dolgosti in šolne brez opetnikov, ali pa z dokaj neznatnimi. Nekateri, mlajše, bi lahko smatral za dečke, ko ne bi imele las, sipajočih se v kodrih na pleča, ali pa spletenih v kite.

Sedaj sledi cela vrsta vaj, neizmerno sistematičnih, ki imajo namen, pospeševati razvoj vseh mišic po vrsti in tako različnih, da učitelj lahko vsak teden spremeni jih program. Vsaka vaja ima dvojno, večkrat celo trojno obliko; za vsako vajo ponavljajo se le gotovi pregibi, spodbujajoči k pravilnemu oddihu in pohodu, ki so se vršili z nenavadno točnostjo. Čudila sem se tudi moči mišic deklet v plečih in rokah; vse stojé po konci kakor sveča, na nobednej ni videti kake telesne hibe. Pri vsem tem pa so neizmerno gibčne in urne, da se torej ni bati, da bi švedska telovadba vplivala na prirast mišic, in na telesno debelost, ker pomniti je treba, da njeni namen je: ravnomerni razvoj vseh udov, ne pa pridobitev atletične moči.

Za starejšimi dekleti prišle so na vrsto mlajše, istotako v obilnem številu, v starosti od sedem do dvanajst let. V ničemur pa niso zaostajala za starejšimi; ona ista

disciplina, ona ista temeljitost vaj, ona ista svežost, Da, čudna stvar, v vseh drugih opravkih se more Švedom očitati, da so nekako okorni, v gimnastiki in gibanji telesa pa so tako polni življenja.

Proti koncu pouka so se dekleta, med katerimi so bili tudi fantje, na dano znamenje razdelila na tri tolpe in vsaka je začela drugo igro. Bile so to igre, ki so znane tudi pri nas: „Ali se dobi soba v najem?“ „Ribice“, „Prosim, posodite mi ognja“. Redno kakor vojaki, je zavzela vsaka tolpa svoje prostore; kakor bi z očmi trenil, bili so razpostavljeni stoli, ker poslednji dve igri ste se vršili sedeč. Zabavali so se svobodno, truščno, veselo, ne brigajoč se za navzočnost učitelja in učiteljic, niti za mojo. Ne vem, komu treba pripisati to, toda tukajšna mladina obojega spola, a zlasti še dekleta, katerih vidim več, so do tujcev sploh, kakor do moških posebej, dokaj naravnješa in mirnejša, nego pri nas. Gotovo vpliva na to hladnejša kri (temperament); brez dvoma pa tudi odgoja dokaj vpliva na tako mirno vedenje.

Sredi najživejše zabave se je zaslalo kratko povelje. Kakor bi trenil so se stoli odstranili, mladina je stala v prejšnjih vrstah in bilo je tiho, kakor bi po maku zaspal. Še par pregibov spodbujajo-

čih k globljejšemu oddihu in otroci so po vrsti, drug za drugim, zapustili dvorano.

Tak pouk je kakor jasni žarek solnce veselja in življenja sredi oblačnega dneva, kakoršen je vsak pouk v šoli; to je vir moči za telo, okrepilo in osveženje za dušo. Radi tega v šoli, v katerej, kakor v imenovanem „Ateneum“, pripada telovadba k vsakdanjemu učnemu načrtu, katera, izborno se vršec, odganja bledico, glavobol, bitje srca, ki so muka naših šol in katere, kakor sem se prepričala iz besed kapitana Silowa, so mučile tudi tukajšna mladino. Švedje pripisujejo telovadbi za odgojo žensk večo važnost, nego moških, zlasti po dokončanem šolskem obiskovanji, ker v tej dobi se moški poprimejo dela, ženske pa največ le sedé.

Dodati še moram, da se zabava izključljivo konča z poukom o telovadbi, dasiravno je dokaj vaj, zlasti v nižjih razredih, podobnih zabavi.

Omeniti je tudi treba, da se v šolskih dvorinah dokaj skrbi za sveži zrak; v poslednjih so v času pouka gornja okna navadno odprta. Švedski otroci ne vedó, kaj je ozeblina; ogrinjal in robev na vratu ne vidim, istotako ne kožuhov, za to pa vidim otroke na dan teči čez dvorišče in po stopnicah z čez pleče pokritimi ogrtači².

Posl. i + a.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

VII.

V starodavni Spljet.

(Konec.)

Cesta proti Kninu pelje že zopet čez strmo goro.*) Ko se dospe na vrhunec, zagleda se kninsko polje, ki ima polno spominov na mnoge borbe s Turčini. Tu stanuje krepk narod temnega lica, visokega čela, kostanjevih las, bistrega pogleda, krepkega in visokega telesa. Na dnu južne strani prostranega kninskega polja se vzdiguje osamljeno kninsko brdo, na kojem so stari Hrvatje sezidali jako trden grad. Trdnjava je obdana z jako visokim, debelim in zelo trdnim ozidjem. Na podnožji Kninskega brda ob reki Krki je Knin, ki se deloma vspenja ob pobočji brda.

Krasna in zelo romantična je nova cesta tik Krke čez goro. Krka si je naredila tu

pot med dvema visokima gorama, močno pada ter dela brzice. Prelep je slap Rončislav, a gledé na lepoto ga preseza velikolepen slap Majlinovič, pri katerem se voda zelo zóži. Na goro dospevši vije se cesta večinoma navzdol po prav zapuščenih kraških krajih. Večjih vasij najdeš tu prav malo. Po tako zapuščenih krajih bi bilo jako neprilično potovati, ako bi bilo ljudstvo surovo. Pri Dalmatineih pa je hvala Bogu gostoljubnost še vedno doma. Prijazno so me pozdravljali ter mi pokazali pravo pot. Ako sem pa šel peš, spremili so me nekoliko časa.

Vesel sem bil, ko dospem v Vrliko, da se nekoliko odpočijem. Proti Sinju je zemlja bolj rodovitna. Kakor poprej sem prelazil marsikateri klanec in goro, predno sem proti večeru dospel v Sinj, kjer obhajajo vsako leto na cesarjev rojstveni dan narodno viteško igro „alka“ v spomin slavne zmage nad Turčini l. 1715.

*) Stara cesta pelja naravnost v serpentinah čez goro, nova cesta pa polagoma. Cesta je napeta 18km. Zadnjih 4km se nisem mogel voziti, ker je bilo preveč posuto.

Drugo jutro se napotim proti Spljetu. Tu se že kaže več civilizacije. Med potom je gotovo najbolj zanimiva trdnjava Kniš, katera ima polno spominov o vedni borbi s Turčini. Tudi sedaj je močna trdnjava. V podnožji te gore so razvaline starodavnega mesta Salona, a jedno uro od tod najlepše mesto Dalmacije Spljet.

Kdor si hoče Dalmacijo ogledati natančneje, ta naj si ogleda tudi njeno osrčje. Kdor potuje po morji, ogleda si lahko razne zalive in otoke. Zato je tista pot zanimiva. Ako pa potuješ po suhem, vidiš tu obilico zapuščenih krajev, a najedenkrat se ti odpre ves drug svet. Iz prave puščave stopiš v bujnost obrežja. Tega prehoda pa ne vidi, kdor potuje po morji. — O bujnosti tega obrežja pa pozneje.

Staro mesto Spljet je vzdano v Dijoklecijanovo palačo. V 6. in 7. stoletji je bilo Salona zrušena, in prebivalci so se preselili v nekdanje prebivališče Dijoklecijana, rojenega Dalmatinca. Južni del nekdanje palače je še naj bolj ohranjen, kakor 125 metrov dolga galerija (prehod) ter veža in prednje dvorišče. Iz vestibula se pride v cerkev sv. Drimija, katero so pre naredili iz Dijoklecijanovega mavzoleja. Premer njene rotunde znaša 13 metrov, a njena kupola je visoka 27 metrov. Ta stolna cerkev je za panteonom v Rimu najbolj ohranjena rimska zgradba. Zvonik že več let popravlja, zato je glavni vhod v cerkev po delavnikih zatvorjen, a stranska vrata brez vodnika prav težko najdeš; kajti tudi ta cerkev je vzdana v Dijoklecijanovo palačo, in iz nje nastalo staro mesto je res prav labirint. Nasproti te cerkve je star eskulapov tempel, kateri služi kot krstna kapelica ter je prav dobro ohranjena.

V nekdanjo Dijoklecijanovo palačo je peljal vodovod. Voda je bila napeljana iz 11 km oddaljenega studenca. Vodovod je bil deloma pod zemljo, deloma v obokih na zemlji, a čez 7 dolin pa so morali izdelati ekvedukte. Ta vodovod so pred nekoliko leti z zdatnimi stroški popravili in sedaj ima mesto dobro pitno vodo.

Zelo zanimiv je starinski muzej, kateri ima bogato zbirko arhitekturnih fragmentov, sarkofagov, skulptur vseh baž ter manjših stvarij iz kamnja, ilovice, stekla ali kovine. Razven tega je tu bogata zbirka rimskega denarja itd. Nabrli so te reči deloma pri izkopavanjih v Spljetu, deloma v Solinu.

Drugi dan se podam v Solin, da si ogledam razvaline največjega in najimnit-

nejšega rimskega mesta Salone. To je imelo krasno lego v izbornem zalivu ob reki Solin v podnožji gor. Bilo je v 6. in 7. stoletji zrušeno ter večinoma zasuto. V zadnjih desetletjih so ga pa začeli izkopavati in dandanes je že lep del na svitem. Sedaj se lahko prepričamo, kako lepo zgradbe je imelo. Tu najdemo mogočno ozidje s stolpi iz vrati, ostanke amfiteatra in gledišča, razven tega mnogo sarkofagov, arhitekturnih spomenikov itd. Najdenine zadnjih let so pa dokazale, da so tu živeli že takrat kristjani.

Najlepši izlet pa je bil oni v krasoto cvetja in dreves na obrežji onega krasnega zaliva od Spljeta do Trogira. Ta prelepa pokrajina se imenuje obrežje sedmih kastelov v spomin na one gradove, katere so sezidali plemiči na povelje Benečanov kot tabore proti Turčinom. „Ne samo v oljkah“, opisuje sloveči potnik Noé to obrežje, „jednači se to obrežje z onim Fokejev in Ligureev, ampak tudi po zraku, solnei in bliščečem morji. Ne da bi zaostalo za ono slovečo rivijero, ima obrežje sedmih kastelov popolno milino in lepoto, katero si poželi severni popotnik od pravega juga. Akoravno še tu ni gostilen in drugih lposlopij, se bo to gotovo predrugačilo, ko bode železnica dodelana. Potem si bo to obrežje pridobilo evropsko slavo, in kakor so v starem veku rimski cesarji zapuščali solčno Italijo, da so stopili na tem evetočem bregu v pokoj, tako bo prišla neštevilna množica, da se tu okrepeča in ozdravi.“

V Dalmaciji najdeš še sedaj po nekaterih krajih slovansko službo božjo. Že v 9. stoletji sta se rabila v dalmatinskih cerkvah dva jezika, namreč staroslovenski ter latinski. Glagolico v cerkvi je potrdil papež Inocencij IV. Latinski škofje in duhovni so vendar zatirali slovansko službo božjo ter glagolico, zato od XVI. stoletja vedno bolj propada. Pač sta jo zelo podpirala v XVII. stoletji Vincencij Zmajević, škof v Zadru ter Pacificij Bizza, metropolit v Spljetu ter ustanovila semenišča za glagolitske duhovnike. Ali so se vendar v začetku tega stoletja opustila. Dandanes se je samo jeden „kathedra“ v Zadru ohranil.

Pač pa je cirilica v Dalmaciji tudi med katoliki zelo razširjena. Na krémah, prodajalnicah itd. so nadpisi večinoma v cirilici. Tudi izhajajo nekateri listi kakor „Ljudski glas“ v cirilici in latinici.

Šolstvo je bilo v Dalmaciji nekdanj na zelo visoki stopinji. Zato so jugoslovanski narodi častili dalmatinska mesta — osobito

Dubrovnik kot mesta véde in omike. Da, srbski cari so celo pošiljali odlične mladenice v dubrovniške šole. Tudi pesništvo je tu mnogo bolj cvetelo, ko v sosednih jugoslovanskih deželah, ki so stokale pod turškim jarmom. V XVI. stoletji se je smel Dubrovnik po pravici imenovati „jugoslovanske Atene“. Ščasoma pa je slovansko pesništvo in šolstvo začelo propadati. Zakrivili so to najbolj Benečani, ki so zatrli srbsko-hrvaški jezik, a so obdrževali prosto ljudstvo v popolni nevednosti s tem, da niso ustanovili na svoje stroške nikakoršnih šol. V mestne šole so pošiljali Benečani laške učitelje. Zato so obiskavali Dalmatinci radi višje šole v Italiji — osobito vseučilišče v Padovi. Tako so se duhovniki večinoma izobraževali po laških semeniščih. Ni čuda, da se je skoraj brez izjeme propovedovalo v dalmatinskih mestnih cerkvah laško. Ni čuda, da so sv. jezuiti, katerim so izročili Benečani vzgojo otrok v nekaterih mestih n. pr. v Dubrovniku, slovanski jezik izpodrinili ter vpeljali latinski in laški jezik. S tem se je zelo škodovalo hrvatskemu jeziku ter podpiral samo laški jezik.

Tudi v Dalmaciji se je v povzdigo slovanskega narodnostnega čuta v tem stoletju storilo prav veliko. Slovstvena delavnost se je oživila z ustanovo časopisov. Prvi časopis je bil „Srbsko-dalmatinski-magazin“, ki je začel izhajati že leta 1836. Ta je združil vse dalmatinske pisatelje grško-iztočne vere. Leta 1844. je začela izhajati „Zora dalmatinska“, katero je nekaj časa pozneje uredoval slavni hrvatski pesnik Preradović. Tudi v Dubrovniku je začel izhajati leta 1849 časopis „Dubrovnik“, a leta 1861. so ustanovili „Matico dalmatinsko“.

Šolstvo v Dalmaciji statistično opisati saj nekoliko natančneje mi je nemogoče. V to smer bi moral vsaj nekoliko služiti hrvatski učiteljski koledar, kateri je letos drugič izšel. V primeri z drugimi učiteljskimi koledarji je gledé na natančnost jako skromen. Saj v njem gledé na Dalmacijo ne dobiš drugega ko imena dalmatinskih učiteljev po abecednem redu ter v katerem okraji in kraji službujejo. Take popise

zvršiti šolskim nadzornikom in vodjem pač ni težko, a vendar se mora pogrešati ta skromen popis o moškem učiteljski v Zadru ter o spljetskem in hvarškem okraji. Dalmatinsko šolstvo baš ni na visoki stopinji. Temu je sigurno vzrok slaba učiteljska plača. Kedor je samo učitelj, je prav trpin, kajti pač težko je preživiti sebe in družino z 450 gld. Vendar se mora vsak čuditi, da dalmatinski učitelji nimajo ne jednega učiteljskega lista ter nobednega društva. Da pa nimajo ne jednega učiteljskega društva, temu je krivo, da je v Dalmaciji sploh prav malo društev. Treba je toraj organizacije. Slabo znamenje je tudi, da ne sodelujejo pri hrvaških učiteljskih listih. Tako v zadnjem letniku „Napredaka“ nisem našel niti jednega dopisa iz Dalmacije. Kljub temu podpirajo učitelji domačo šolstvo, saj je pri „Hrvatski Matici izmed 1121 dalmatinskih članov 14%, t. j. 158 učiteljev (duhovnov 161.)

Kljubu temu, da se v zadnjem času za šolstvo v Dalmaciji mnogo stori, še ni dovolj razvito. Šol ni, še niti polovice toliko, kolikor jih je nujno potrebno, a več ko polovica otrok je brez pouka. Dalmatinske šole so večinoma jednorazredne, le v večjih krajih in v mestih so večrazrednice. Ker so okraji vsled redkega prebivalstva veliki ter šole oddaljene, ker je komonukacija v mnogih krajih slaba, jim celo šolskih nadzornikov mnogokrat pomanjkuje. (Mislim, da vsled pičle plače). Zato nekateri želé, da bi se vpeljali stalni šolski nadzorniki. Dvomim pa, da bi zamogli ti v povzdigo šolstva mnogo storiti, dokler bo imel finančni stražnik večjo plačo — ko učitelj. A ravno ondi bi bile dobre šole potrebne. Ne samo, da je število analfabetov v Dalmaciji najviše izmed vseh avstrijskih dežel, je ondi splošna izobrazba v nekaterih krajih na prav nizki stopinji.

Tako je v osrčji Dalmacije. Po obrežji je hvala Bogu vse drugače. To pa so povzročile dobre šole. Tako je dekliskih šol v Dalmaciji celo več, ko na Kranjskem, namreč 22 (na Kranjskem 20). Dal Bog, da bi se šolstvo tudi v osrčji zdatno povzdignilo!

Kolesar.

Slovstvo.

Novosti.

„Pomladni glasi“. Posvečeni slovenski mladini. III. Uredil Alojzij Stroj. Založili sotrudniki. Tiskala „Katoliška tiskarna“ v Ljubljani. Str. 110. Cena

nevezani knjižici 20 kr. vez. 30 kr., po pošti 5 kr. več. Vsebina: Pomladnim glasom. Jos. Volc. — Svetemu Očetu Leonu XIII. ob 50letnici škofovanja. Jos. Volc. — Rana smrt pa dolgo

življenje. F. S. Finžgar. — V nebesih pri sv. birmi. F. Bleiweis. — Gozdni Križ. J. Vole. — Zaklad v hruški. J. Štrukelj. Gospod iz Trsta. Otroška igra v dveh dejanjih. A. Stroj. — Knjižica se nam vredna zdi, da jo toplo priporočamo mladini, kateri je namenjena. Dobiva se v „Katoliški tiskarni“ ali pa pri g. A. Stroji v semenišči v Ljubljani.

„Slovensko-nemški slovar“ izdan na troške rajnega knezoškofa Ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Tretji sešitek. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Natisnila „Katoliška tiskarna“ 1893. Ta sešitek (stran

161 do 240) prinaša slovarsko gradivo od besede „doskočiti“ do besede „govorica“.

„Kmetijsko gospodarstvo.“ Učna knjiga za kmetijske šole, ob jednom priročna knjiga za praktične gospodarje. Spisal Viljem Rohrmann, pristav deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu. Celje 1893. Tiskal in založil Dragotin Hribar. 8° Str. 129. Cena 50 kr., po pošti 55 kr. — O tej prepotrebni knjigi podamo strokovno oceno o drugej priliki, za danes jo le priporočamo p. n. čitateljem, da pridno sežejo po njej.

Društveni vestnik.

Iz Vidma. Dne 4. aprila imelo je tukaj „Brežiško-sevniško učiteljsko društvo“ svoje prvo letošnje zborovanje. Po običajnem pozdravu predstavi gospod predsednik zboru dva nova društvenika (gg. Rakuša iz Dobove in Supana iz Brežic), katera so navzoči z živahnimi „živio“-klici sprejeli. V daljnem svojem govoru se spominja gosp. predsednik v jednatih besedah smrti slavnega šolnika viteza dr. Franca Močnika in prečita pismo njega vdove, ki se zahvaljuje na izraženem sočutji, katerega ji je izreklo učiteljsko društvo ob priliki rajnega smrti. Zborovalci vstanejo raz sedeže.

Na to se pregleda dopis štajarskega Lehrerbunda s priloženim načrtom o regulaciji učiteljskih plač; po kratkem razmotrivanji in presojevanji želi društvo opravičenim prošnjam najugodnejši uspeh.

Po tem je govoril gospod predsednik o presnovanji sedanjih računice blizu tako-le:

Ker se imajo otroci v jedno- in dvorazrednih šolah, katerih je največ, v smislu učnega načrta poučevati samo v 4 oddelkih, zato iz didaktičnih razlogov za to kategorijo šol ne ugaja izdaja računice v 5 delih: jedino prikladne bi bile za te šole četiridelne računice, (za vsak oddenek po 1 računica.) Močnikove računice naj bi se torej v bodoče, ko se bodo vsled uvedbe novega denarja preosnovale, za jedno- in dvorazrednice izdelale in izdale v 4 delih. Prva in druga računica naj bi vsaka podajala učno stvarino v jednom letniku, tretja in četrta pa vsaka v dveh letnikih (turnusih), katera letnika bi si bila po številu in kakovosti računskih nalog popolnoma jednaka in bi se vsak opiral na prejšnjo računico. V posamez naj bi se še pri sestavi teh četverodelnih računice opazovalo to-le: V prvej računici naj bi se števila od 1—10 obdelovala samo gledé na pri- in odštevanja, kakor so v Močnikovej prvej računici obdelana v začetku števila od 1 do 5. Pri številu 10 naj bi se še le množilo in merilo število 1. Od 10 do 20 naj se števila ne obdelujejo posamez,

temveč le pregledno po vzgledu Lavtarjeve prve računice. *) Tudi v drugej računici naj bi bile računске naloge razvrščene ne po številnem krogu od 10 do 10, temveč po njih raznovrstnosti, kakor v Lavtarjevej drugi računici. Tretja računica sklopila bi stvarino sedanje tretje in četrte računice tako, da bi se računauje do 1000 in v neomejenem številnem krogu podajalo v jednom poglavji. Istotako bi se tudi dali sklopiti v jedno poglavje računici z desetinskimi in mnogoimenimi števili. Težji računici naj bi se iz sedanje četrte računice prenesli v novo četrto računico, ki bi si sicer sodrževala stvarino sedanje pete računice. Pouk iz oblikoslovja naj bi se v tej računici skrajšal, zlasti naj bi se računici o trapezoidu, mnogokotniku, krogovem izseku, piramidnem in stožčevem parobku popolnoma izpustili.

Ker je v minulem letu zgubilo društvo dva uda v poslovnem odboru, izbral se je na mesto umrlega ravnatelja g. Jamška g. Skalovnik načelnikovim namestnikom, g. Tramšek stareji pa kot odbornik namesto g. Slanca.

Za poverjenike bili so izbrani in sicer k letošnjemu zboru „Zaveze“ gg. Mešiček, Supan in Eksel, k zborovanju „Lehrerbunda“ v Ptuji gg. Skalovnik, Moric in Tramšek ml.

Gosp. Rakuša nasvetuje, naj se izvoli odbor, ki bo sestavil „Domoznanstvo“ brežiškega okrajnega glavarstva. Se sprejme in v odbor se izvolijo gg. Rakuša, Moric, Tramšek ml., Gajšek in Skalovnik.

Iz novomeškega okraja. Naše učiteljsko društvo more zopet zabeležiti lep dan svojega obstanka. Na odborovo vabilo se nss je zbralo dne 20. aprila t. l. 17 učiteljev in 5 učiteljic, torej 22 uč. močij (drugi so svoj neprihod večinoma opra-

*) Dovoljujemo si o tej priliki č. Popotnikove bralce opozarjati, da zagledajo Lavtarjeve računice (I. in II.) nova (popravljená) izdaja v slovenskem jeziku v kratkem beli svet. Uredn.

vičili) novomeškega okraja v Trebnjem k tovariševnem zborovanju.

I. Predsednik g. F. Koncilija otvori ob 10. uri dop. zborovanje z navduševalnim nagovorom, s katerim nas vnema k vstrajnemu in složnemu delovanju na našem polji; kajti mláchnost ne privede do zmage in le sloga rodi pravo moč.

II. Gospod Dav. Matko nam lepo nariše pot, katerega bi se bilo držati pri obdelovanji 74. berilne vaje Druge čitanke „Kukavica“. On pred vsem razvija uvodni razgovor z otroki v pomladnem času, o selikah ter polagoma preide k nazornemu popisovanju kukavice. Po dovršenem popisu pravi, naj učitelj ber. vajo vzgledno prebere, na to boljšim učencem stavkoma brati veli ter otrokom neumevne izraze raztolmači. Potem v resnici tudi on čita in kaže, kako on tolmači: ptica pevka, pritepenec, nenasitnost, debeloglava, podvržnenec, godna, nehvaležna.

Tašica, penica i. dr. v ber. vaji navedene ptice naj se na kratko popišejo, ali pa, če se je to že prej zgodilo, popis o njih ponovi. Le radi besede „mačeha“ je v zadregi, češ, to se otroku ne da tako lahko dopovedati, ne da bi se žalil npraviški čut ter je mnenja, da je skoro še najbolje, tolmačenje popolnoma opustiti.

Ko na to g. predsednik debato otvori, se oglasi g. Zavrl, da ima poročevalec gledé na razlaganje posameznih izrazov prav, a da bi se moral vendar nekoliko na razjasnjevanje celih stavkov ozirati ter tudi povdarjati, da naj se pri takej priliki že znano gradivo pridno ponavlja. Gledé na besedo mačeha se jedni vjemajo s poročevalčevim mnenjem, večina pa je za to, da naj se otrokom o mačehi na kratko kot o drugi materi govori, s pristavkom gp. M. Clarici, da nikakor ne gre opisovati jo kot slabejšo od prve, kajti mnogo je slučajev (in to je tudi pri kukavičini mačehi), ki trditvej ovržejo.

III. Posvetovali smo se mej drugim posebno o prihodnjem društvenem shodu: kdo hodi poročevalec, kedaj in kje naj bode zborovanje? Sklenili smo: Dne 31. avgusta t. l. bodi občni zbor, kraj naj določi društveni odbor, a poročá naj g. Vinko Kmet (oglasil se je prostovoljno) v poljubnem predmetu.

IV. Vršiti bi se imela sedaj volitev poverjenikov k letošnji glavni skupščini „Zaveze“. Ker pa sta se gg. Vrančič in Zavrl prostovoljno oglasila, da hočeta društvo zastopati v slučaju Zavezinega zborovanja v naših velikih počitnicah t. j. v septembru ali prvi polovici oktobra in se je še določilo, da bode društveni odbor po okrožnici pravočasno vprašal, kdo bi hotel, če bi padlo zborovanje mej šolski čas, to nalogo prevzeti, je odpadla volitev.

G. predsednik, vesel lepega vspeha današnjega zborovanja, zahvali g. Matka na srečno izpeljanem poročilu, ter tudi vse navzoče, ker se niso vstrašili niti daljnega pota, niti stroškov ter se h koncu spominja našega presvitlega vladarja s trikratnim

„slava!“, čemur se vsi navdušeno pridružimo ter še zapojemo cesarsko pesem.

Kazalec na uri se je mej tem čedalje bolj bližal svojemu manjemu tovarišu, ki je že nekaj časa nepremično kazal XII. No, to pa nas ni motilo, da ne bi še zadnje točke današnjemu snidenju določenega vsporeda — pevske vaje — srečno dovršili.

Po skupnem obedu v Rozmanovej gostilni, kojega nam je slajšala — ciganska godba, so imeli naši diletantje malo vajo. Potem pa smo se še sešli v Malenškovih gostilni, kjer nam je mej petjem in napitnicami pri dobri gambrinovki prehitro zginil čas, zlasti ko smo imeli v našej sredi velezaslužnega, pred kratkim deželnega sodišča svetovalcem imenovanega uda e. k. okr. šolskega sveta, preblag. gosp. Goljo.

In „... prišel je ločenja čas“! No, ločili smo se veselega srca z nado, da nas bode 4. majnikov dan zdrave in vesele polnoštevilno zopet združil pri prvem našem zabavnem večeru v Novem mestu.

Krško. (Poverjeniki „Pedagogiškega društva“.) Poverjeništvu „Pedagogiškega društva“ so dosedaj prevzeli gospodje:

1. Kokalj Fran, učitelj, — 2. Valenta Božidar, nadučitelj in — 3. Wessner Marija, učiteljica, — vsi trije v Ljubljani: za mesto Ljubljano.

4. Mercina Ivan, e. kr. vadniški učitelj v Gorici: za mesto Gorica.

5. Gradišnik Armin, učitelj v Hrastniku: za okraj Laški.

6. Nekerman Ivan, nadučitelj v Podgradu: za okraj Volosko.

7. Zavrl Valentin, učitelj v Stopičah: za okraj Novomesto.

8. Črnologar Konrad, učitelj v Šmarji: za okraj Ljubljanske okolice.

9. Perko Lovro, učitelj v Črnomlji: za okraj Črnomelj.

10. Schmoranzler Jožef, učitelj v Žužemberku: za sodnijski okraj Žužemberk.

11. Thuma Ivan, e. kr. šolski nadzornik v Postojini: za okraj Postojino.

12. Zupančič Dragotin, učitelj v Ptuj: za okraj Ptuj (okolica).

13. Gerčar Andrej, nadučitelj v Radovljici: za okraj Radovljico.

14. Mahor Srečko, učitelj v Makolah: za okraj Slov. Bistrice (Dravinska dolina).

15. Vodenik Šimon, učitelj v Slov. Bistrici: za okraj Slov. Bistrice.

16. Kocbek Fran, nadučitelj v Gorajemgradu: za okraj Gornjigrad.

17. Breitschopf Ferdo, učitelj v Borštu pri Trstu: za okraj Koper.

18. Brezovnik Anton, učitelj v Vojniku: za Celjski šolski okraj.

19. Letnar Lovro, c. kr. okr. šolski nadzornik v Mengši: za okraj Kamnik.

20. Strmšek Vekoslav, učitelj v Št. Petru na medvedovem selu: za okraj Šmarje-Rogatec.

21. Ribnikar Vojteh, nadučitelj in „Zavezin“ predsednik v Dol. Logateci: za okraj Logatec.

22. Medvešček Peter, nadučitelj v Opatjem selu: za okraj Goriško okolico.

23. Kante Matej, nadučitelj v Sežani: za okraj Sežana.

Opomnja. Vse one gospode, katere smo naprosili, da bi sprejeli poverjenjstvo, vljudno prosimo, da nam blagoizvolijo objaviti o tej stvari, ako namreč tega do sedaj še niso storili. Odbor.

Celjski okraj. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ sklenilo je pri svojem zboru dne 3. aprila t. l., da meseca maja ne zboruje samo, nego da se udeleži kot gost shoda slav. učiteljskega društva za šmarijsko rogaški okraj, katero zboruje dne 23. maja t. l. na Grobelnem. — P. n. tovariši in tovarišice! Udeležimo se polnoštevilno tega izleta ter pokažimo, da kolegijalnost pri nas ni prazna beseda! Odbor.

Iz Brežič. (Vabilo.) Brežiško-sevniško uč. društvo zborovalo bode na binkoštni torek, t. j. 23. t. m. ob 10. uri v Reichenburgu. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Govor g. Supana: Učitelj pospešitelj varstva živalij. 3. Razgovor o spisovanju krajevnih letopisov. (Glej ukaz v. c. kr. dež. šol. sveta od 25. avg. 1892, št. 4726.) 4. Nasveti. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Iz kranjskega okraja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj“ bode zborovalo dne 18. t. m. ob 11. uri dopoldne v Št. Juriji s sledečim dnevnim redom: 1. „Pokončna pisava“,

praktični nastop g. Luka Jelene. 2. Volitev poverjenikov za prihodnje zborovanje „Zaveze“. 3. Slučajni predlogi. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Iz Notranjskega. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj“ zborovale bode dne 25. t. m. točno ob 1/2 11. uri v šolskem poslopji v Orehku. Točke dnevnega reda so: 1. Praktični učni poskus 138. „Pegasta sova III. berilo“. Poročevalec gospod učitelj Rudolf Horvat. 2. „Zakaj učitelj v javnem življenji ne vživa tistih pravic in tistega spoštovanja, katero mu pristojajo po njegovem vzvišenem poklicu“? Poročevalec gospod nadučitelj Simon Pančah. 3. Petje. Gospodične učiteljice in gospode učiteljice ter vse prijateljke narodne šole vljudno vabi odbor.

Iz Istre. „Učiteljsko društvo za Koperski okraj“ bode zborovalo v četrtek 18. maja t. l. ob 10. uri predpoludne v šolski dvorani v Boljunci z nastopnim glavnim vspešdom:

1. Odborovo poročilo o svojem delovanju.

2. Odbor predloži občnemu zboru načrt prošnje za zboljšanje učiteljskih plač v Istri.

3. Stanje društvene blagajnice, vplačevanje društvenine, pregled letnega računa ter druge društvene zadeve, kakor tudi zadeve učiteljske „Zaveze“ in pedagoškega društva.

4. Volitev poverjenikov za prihodnje zborovanje „Zaveze“.

5. Volitev društvenega vodstva.

Opomnja. Ako bi bilo tisti dan prav slabo vreme, zboruje društvo ravno tam drugi četrtek, 25. maja.

Društvenike vabi k polnoštevilni udeležbi najvljudneje odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz Goriškega. (Jakob Setničar †). Tužnim sreem naznanjam, da je spodbit krepak steber šolstvu na Goriškem. Previdnost božja izvolila je poklicati 22. aprila t. l. def. nadučitelja v Ajdovščini, g. Jakoba Setničarja v boljše življenje. Ranjki Jakob rojen 18. julija 1838 v Polkovemgradu, dovršil je V. razred gimnazije in leta 1863. izobraževališče v Ljubljani, ter bil za učitelja kvalifikovan.

Služboval je od leta 1863 (1. nov.) dalje v Šturijah 9 let, v Šempasu 2 1/2 leti in v Ajdovščini 18 let. Povsod je zapustil blag spomin.

Gospod Jakob bil je srečnega, mirnega temperamenta; z ljudstvom in tovariši ravnal je vselej prijazno, odkrito in prijateljsko. Nevšečnosti ni nikdar zavračal, raje voljno trpel v nadi, da nasprot-

nik (krivčnik) bo sam napako spoznal in se kesal. Med mladino vžgalo se mu je srce, za njeni blagor je deloval neumorno in živel le za šole; hrepenel je osrečiti vsakega in ga nakloniti k dobremu, plemenitemu. Pred 22. leti se je poročil z blago Ano Del Pieri, privatno učiteljico v Ajdovščini. Ž njo je delil vse težave in prijetnosti, ker bila sta oba plemenitega srea. Od treh otrok je mlajši sinko umrl pred nekaj leti, starejši Francisek Ksaveri, še le 17 1/2 let star je odličen dijak 8. razreda goriškega gimnazija, pridna hčerka Angelika pa učiteljica v Šmarjah.

Minule zime nevarno zbolila soproga in koncem februarja umrje blaga žena. Od tedaj naprej je naš Jakob vidno pešal in kmalu obnemogel tako, da na

veliko sredo ni več mogel iz postelje. Preložili so ga mrliča iz nje. 19. aprila zgubil je namreč besedo in 22. ob 8. zvečer izdahnul blago dušo po mučnej bolezni — srčno vodenico — potem ko je vse svoje reči uredil in se spodobno pripravil na selitev v večnost.

Pogreb bil je 24. aprila dostojen. Udeležilo se ga je obilo tržanov, bližnjih in oddaljenih spoštovalcev, 20 učiteljev in 7 učiteljic. Nadučitelj sosednjih Šturji, g. Barle odpeval je pri sv. maši, njegovi izborni pevci (16) pa so zapeli več pesmi.

Ranjki Jakob bil je vesten, natančen, zelo marljiv učitelj; priredil si je vzoren red v šoli, z otroci dosegel pa prav dobre vspehe, tako, da je dobil več pohvalnic od c. kr. goriškega dež. šolskega sveta, ki je sicer zelo skromen s pohvalnicami. Poslednja z dne 6. septembra 1892. št. 793 se tako-le glasi: Častitemu gospodu Setničarju, nadučitelju v Ajdovščini.

Preslavni c. kr. dež. šolski svet naroča mi reševaje sporočilo 12. avgusta t. l.; št. 1536 o krajnih učiteljskih konferencah izreči Vam svoje priznanje.

Radostno izvršim to prijetno nalogo, ter Vam častitam k odlikovanju. Po sporočilu c. kr. dež. šolskega nadzornika A. viteza Klodiča in c. kr. okrajnega šolskega nadzornika ces. svetovalca F. Vodopivca dosegli ste odlične vspehe v poučevanju svojih učencev in dokazali 18. julija t. l. h konferenciji zbranemu učitelstvu, da je Vašemu vodstvu izročena šola vzor prav urejene, vrlo oskrbovane dvorazrednice z odličnimi vspehi.

To me temveč veseli, ker ste dejansko spodbujali učitelstvo k plemenitemu delovanju v razvitek šolstva. C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, 9. sept. 1892. Predsednik Bosizio I. r.*

Da, mirno, vstrajno in previdno je deloval gospod Setničar v šoli; a dela njegovega spominjali se bodo gg. učitelji, ki so imeli priliko ga bolje poznovati in upam, da se bodo tudi mladina, ki je bila tako srečna imeti ga za učitelja, hvaležno spominjala svojega prvega učitelja. Sad njegove marljivosti že cveté in deloma zori, kajti iz njegove šole v Ajdovščini prestopilo je že lepo število (29)*) v višje šole, oziroma je že studije dovršilo, in sicer: gg. Jožef Kalin, vikarij v Drezenci, Rudolf Repič, doktor zdravilstva, Janez Čibej, lekarničar, Jožef Vittori, učitelj v Vedrijanu, Artur Lokar, notar, kandidat, Viktor Devetak, pravnik (praktikant), Tomaž Kalin, železniški uradnik, Alojzija Bisail, učiteljica v Vipavi, Bibijana Bisail, učiteljica v Hrenovcih, Vencel Johann, dovršil šolo višjega mlinarstva v Draždenah, Srečko Bisail, pravnik Angela Setničar, učiteljica, Anton Batič, poštni uradnik v Gradci, Anton Žigon, doktorant zdra-

*) Iz male občine, ki šteje pri 800 ljudi in le v 18 letih.

vilstva, Mario Demonte, doktorant zdravilstva in drugi bili so njegovi učenci, ki so prestopili v poslednjo razrede vadnic ali pa neposredno v srednje šole. Ranjki Jakob bil je tudi farni organist. Slišal sem marsikaterega občinarja kritikovat njegovo orgljanje in petje. A o priliki birne se je prevzvišeni gospod nadškof A. Zorn laskavo izrazil o njegovem orgljanju. — Da je namreč tako pravo cerkveno petje, da se malo, malo kje takó goji nego v Ajdovščini pod vodstvom g. Setničarja. S kratka rajni g. Jak. S. bil je v vsakem oziru popolnoma mož, učitelj, soprog in oče. Blag mur bodi spomin! Naj v miru počiva! A nam je skrbeti, da posnemamo njegove lepe lastnosti, da skušamo nadomeščati zgubo, s tem, da tekmujeemo kateri mu bo jednak in vreden takšnih spominov kakoršnih si je postavil vrli Jak. Setničar. F. — c.

Iz Notranjskega. (Pedagogičsko društvo.)

Za nadaljno izobraževanje slovenskega učiteljstva je velike važnosti pedagogičsko društvo v Krškem. Ono prevzelo je nalogo, izdovati knjige pedagogičske vsebine. Izdalo je društvo dosedaj že dosti veliko število knjig z izbrano vsebino. Vendar nam pa ugaja med vsemi knjigami še najbolj pedagogičski letnik. Spominja nas nekoliko na letopis Matice slovenske. —

Žal, da prepicilo število udov društva ne dovoli, da bi še plodonosneje delovalo za daljno izomiko učiteljstva. Vendar upamo, da bo de letoš zdatno poskočilo število udov, ker zastopajo društvo po posameznih šolskih okrajih g. poverjeniki. To je gotovo zelo koristno za društvo. Vendar bi svetovali, da naj pedagogičsko društvo slovensko Matico tudi v tem posnema, da bi se v pedagogičskem letniku objavljala tudi imena cenjenih udov, kakor jih objavlja letopis Matice slovenske.

Mislimo, da bi to društvu ne bilo v kvar, ampak le v korist; kajti udje bi spoznali, ali društvo napreduje ali nazaduje; koliko udov ima društvo, kateri učitelji so udje in kateri niso udje.

In nekaj tovarišev ali tovarišic, ki še niso udje, bi pristopilo društvu, ker bi jih nekako sram bilo, da se jih imena ne nahajajo med udi tega društva. — Udje naj bi se v pedagogičskem letniku razvrstili po šolskih okrajih.

Prosili bi, da naj še drugi gospodje tovariši izrazijo svoje mnenje o tej reči. Ivan Š—a.

Ogersko. Ogerski državni zbor se je zadnje dni bavil z regulacijo plač ogerkih učiteljev, a debata, katera se je vnela o tej stvari, je večjega pomena, ker osvetljuje šolske namene ogerske vlade. Naučni minister grof Csaky je slovesno izjavil, da vlada ne trpi nekakih protimadarskih in protidržavnih tendenc, in bo sedaj uredila stvar tako, da bo pri subvencioniranih šolah država sama izvrševala nadzorstvo in to neposredno, pri konfesionalnih šolah pa posredno. Vrh tega uvažu-

vlada vprašanje, bi-li ne kazalo zapreti tiste konfesionalne šole, katere ne ustrezajo določbam zakona. Sploh pa misli vlada, da bi še najbolj kazalo, preneniti ves šolski zakon. — Kakor vidno, hoče vlada tudi nadalje postopati v protislovanskem in proticerkvenem duhu.

(Josip Cimperman †.) Zopet je zatonila blesteča zvezda na nebu slovenskega pesništva. Š. t. m. je namreč umrl v Ljubljani Josip Cimperman, odličen pesnik, izreden talent, plodovit umetnik, katerega bo Slovenija težko pogrešala. Dövršil je komaj 46. leto svoje dobe a zapustil za seboj svetel sled, na kateri se bodo ozirali še pozni rodovi. Večna slava Jožetu Cimpermanu!

(Častna priznanja.) Od visokega c. kr. deželnega šolskega Štajerskega so prejeli za svoje obširne in temeljite lanske konferenčne razprave pismena častna priznanja ti-le gospodje: Anton Kosi, učitelj v Središču, Ferdinand Rauschl, nadučitelj v Ormožu in Janez Robič, nadučitelj pri Sv. Vidu bl. Ptuja.

(Deželne podpore za ljudsko-šolske zgradbe.) Deželni zbor kranjski je za 1893. leto dovolil za šolske zgradbe sledečim občinam podpore iz deželnega zaklada: Kočevje 1000 gld., Predvor 300 gld., Kovor 200 gld., Šent Lenart 400 gld., Predoslje 300 gld., Reteče 300 gld., Grakovo 400 gld., Igavas 300 gld., Zasip 200 gld., Breznica 300 gld., Lesce 200 gld., Mošnjje 400 gld., Rateče 200 gld., Šmihel pri Novem Mestu 700 gld., Sv. Trojica 100 gld., Holmec 100 gld., Dol 100 gld., Šmartno 100 gld., Radence 100 gld., Tribučje 100 gld., Čeplice 100 gld., Zagozdec 100 gld. Skupaj 6000 gld.

(Nove šole.) Deželni šolski sveti kranjski je dovolil, da se osnujejo jednorazrednice v Gorenjem Gradišču, v Velikem Trnju in Vel. Podlogu, potem dvorazrednice v Vrhpoljah, Orehovici in v Ostrogrobljem.

Raznoternosti.

[Ljudstvo po veri.] Na vsem svetu je 240 milijonov katolikov. To je šestina vsega prebivalstva na svetu, ki šteje do 1400 milijonov. Paganov je 731 milijonov, med temi 200 milijonov brahminov, 100 milj. budhistov, 141 milj. fetiških spoznavalcev v Afriki, 270 milj. spoznavalcev nauka Konfucevega pri Kitajcih, 160 milj. mohamedancev in 8 milj. zidov. Med kristjani je razun katolikov 147 milj. protestantov, in sicer v Evropi: na Nemsškem 31 milj., na Angleškem v 263 sektah 32 milj., na Švedskem, Norveškem in Danskem 9 milj., na Avstrijskem in Ruskem 8 milj., na Holandskem in Švicarskem 47 milj., skupno 85 milj., v Aziji 500.000, v Afriki 1.500.000, v Avstraliji z otoki 3 milj., v Ameriki 56 in pol milj. Grška pravoslavna cerkev šteje v

vsej Rusiji 78 milj., na Rumunskem in Bulgarskem 7 milj., 2 milj. v Srbiji, 2 na Grškem, 2 na Turskem, 3 na Avstrijskem in 4 v Aziji in Afriki, skupno 98 milj. „P. z B.“

[Avstrijski drž. dolg] znaša 3807,723.870 goldinarjev. Od njega je treba plačati vsako leto 159,100.000 gld. obrestij. Mimo tega je še društveni dolg (papirnati državni denar) ki znaša 377,844.091 in poroštvni fond 49,260.000 gld. Splošni državni dolg znaša torej vsoto 4231 milijonov goldinarjev.

[Najboljše zdravilo zoper davico] je po sodbi slovečega francoskega zdravnika Flahauta naš navadni — petrolej. Flahaut je imel v bolnici 130 za davico bolnih osov; 70 teh bolnikov je zdravil po stari metodi in od teh jih je 30 umrlo; ostalim 40 je grlo mazal s petrolejem in vsi so ozdraveli.

[Žrtva vegetarijanizma.] Zaničevalcem mesa naznanja „Schles. Ztg.“, da je v Mentone na Francoskem umrl te dni nadučitelj realne gimnazije v Breslavi dr. Pavel Krüger v 38. letu svoje dobe, in sicer vsled splošne onemoglosti. Pokojni bil je žrtva svojega prepričanja, ker je bil strasten vegetarijanec.

[Kako se naj imenuje novi drobiž?] Po časopisih se sedaj razpravlja vprašanje, kakó se naj bi imenoval novi drobiž, ki ima nadomeščati sedanje naše krajcarje. Nekateri hoté, da se mu dá imé „belič“, torej nekak prevod nemškega „Heller“; drugim pa bi boljše ugajal „vinar“. Pa tudi proti temu imenu se oglašajo nasprotniki, ker je nastalo iz nemške besede Wiener-Geld = vinar. Za to pa se priporoča, naj Slovenci imenujemo nov drobiž „stotinko“*), katero imé bi se znalo poleg desetice kmalu vdomačiti in bi sploh imelo v sebi nekak pomen. Tudi češki listi nasvetujejo, naj narod novega drobiža ne imenuje „halř“ ali „haler“, takisto tudi ne „vindra“ ali „greše“, marveč „babka“. V petnajstem in šestnajstem stoletji so imeli namreč na Češkem drobiž, ki se je imenoval „babka“, iz česar so tudi nastale poslovice: „že má babky“, ali „nestojí (ni vreden) ani za babku“. To imé je na Češkem še údomačeno ter bo brž ko ne z upeljavo novega drobiža prišlo zopet v rabo. — kl —

[Smešnice iz šole.] Katehet, opisavši učenecem krasoto raja, vpraša: „Nú, povej mi, Andrej, zakaj je bilo v rajú takó krasno?“ Andrej: „Zato, ker tam se ni bilo šole. — Pri skuñnji, na katerej je bil navzoč kardinal Schwarzenberg, vprašal je katehet učence, zakaj je Bog izgnal Adama in Evo iz raja? Učenci molčé, naposled pa vstane učenec revnih starišev. „Nú, le povej, Tone!“ zapove katehet. „Ker nista mogla plačati stanovanja.“ Kardinal se nasmeje ter ga vpraša: „Kdo ti je to povedal?“ Fantin pa neprestrašen odgovori: „Saj so tudi nas

*) Primeri letošnji „Pop.“ štev. 6, str. 90.

izgnali, ko nismo mogli plačati najemščine.“ In kardinal je na to oskrbel dečkovim starišem prosto stanovanje. — Pruski kralj Friderik je srečal nekaj malega šolarčka, ki je bil nenavadno razpo-

sajen: „Dovolj si že razgrajal, pojdi rajše mirno v šolo“, opominja ga kralj: „Glejte ga, gospoda“, nazameje se fantin, „rad bi bil kralj, pa še tega ne vé, da v četutek ni šole“.

Razpis natečajev.

Št. 512.

Nadučiteljsko mesto.

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Vidu poleg Ptuja, IV. plačilnega razreda, je nadučiteljsko mesto definitivno unestiti.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z spričevalom zrelosti in učiteljske sposobnosti, z dokazom popolnega znanja nemškega in slovenskega jezika, — sposobnosti subsidiarnega pouka v katoliškem veronanku, in avstrijskega državljanstva, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 23. maja 1893 pri krajnem šolskem svetu Sv. Vid poleg Ptuja.

Okrajni šolski svet Ptuj, 25. aprila 1893.

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 713.

Razpis učiteljske službe.

S tem se razpisuje služba nadučitelja-voditelja dvorazrednice v Ajdovščini. S to službo so združeni dohodki III. plačne vrste poleg dež. šolske postave 10. marea 1871 in 4. marea 1879.

Prošnje s pristavnimi spričevali učiteljske sposobnosti je vložiti do 27. maja t. l. sem-le po predstavljenih oblastnijah.

C. kr. okr. š. svet v Gorici, 24. aprila 1893.

Predsednik.

Št. 386 I.

Naznanilo.

V šolskem okraji Mariborske okolice se bode stalno oziroma začasno namestile začetkem zimskega polletja 1893/4 te-le podučiteljske službe:

1. na štirirazrednici v Št. Ilju v slov. gor. (2 službi);
2. na dvorazrednici v Razvanji (nemški učni jezik);
3. na trirazrednici pri Sv. Jakobu v Slov. goricah;
4. na dvorazrednici v Račji.

Z vsako navedeno službo so zvezani dohodki IV. plačilnega razreda, z isto, ki je navedena pod št. 2 tudi prosto stanovanje in užitek vrtnega oddelka.

Na dalje se bode namestila:

5. služba učiteljice ročnih del za ljudske šole pri Sv. Jakobu v Slov. goricah in pri Sv. Marjeti na Pesnici z letno nagrado 182 gld. proti dolžnosti poučevanja 8 ur na teden v prvi in 5 na teden v poslednji šoli, po 10 mesecev na leto.

Prosilci za navedene službe morajo poslati prošnje, opremljene s spričevalom zrelosti oziroma tudi s spričevalom sposobnosti poučevanja in z dokazom avstrijskega državljanstva (gledé na službe, navedene pod št. 5. s spričevalom sposobnosti poučevanja v ročnih delih) najpозnejše do konca meseca maja dotičnim krajnim šolskim svetom.

Okrajni šolski svet okolice Mariborske, 16. aprila 1893.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 465.

Natečaj.

(Podučiteljsko mesto)

Na četirirazredni ljudski šoli na Bizeljskem je unestiti jedno podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno event. tudi provizorično.

Prosilci in prositeljice naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti oziroma učit. sposobnosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva (Domovnico) itd., potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 15. julija 1893. pri krajnem šolskem svetu na Bizeljskem pri Brežicah.

Okr. šolski svet v Brežicah, 28. aprila 1893.

Predsednik: Aralza s. r.

Nova šolska klop, patent

Ad. Nr. 13.136 / 38.653
VI.—1892

izdelovala se bode odsihdob po pravilno stavljenih merah dunajskih zvedencev za šolsko klop v 7 velikostih in bo stala:

1 komad za 2 učen. nebarv. gld. 6.— = kron 12.—	1 komad za 3 učen. barv. gld. 7:50 = kron 15.—
1 " " 2 " barv. " 6:50 = " 13.—	1 " " 4 " nebarv. " 7:80 = " 15:60
1 " " 3 " nebarv. " 6:90 = " 13:80	1 " " 4 " barv. " 8:50 = " 17.—

Pri velikih naročilih primerno ceneje.

Dovoljenja v izdelovanje zgoraj omenjenih šolskih klopij po pogodbi in pošljem, če se želi, naris in popis brezplačno. — Neopravičena ponarejanja in posnemanja se sodnijski kaznujejo.

Preslavnim vzdrževalcem šol in preslavnemu učitelstvu se najuljudneje priporoča v blagovoljna naročila

Ivan Weigl,

nadučitelj v Kamnici pri Mariboru ob Dr.

Vsebina. I. Razložek med posamnim in skupnim poukom gledé na sredstvo in smoter. (II.) V. Korun. — II. Oblikoslovje v ljudski šoli. (I.) (Prof. L. Lavtar.) — III. Pedagogični razgled. — IV. Listi slovenskega učitelja—kolesarja. (VII.) — V. Slovtvo. (Novosti.) — VI. Društveni vesnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — VIII. Natečaji in inserat.